

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A fogyasztóvédelem elméleti kérdései

Szerző:

Dr. Kerekes Szilvia

Debrecen, 2020. augusztus

I. Bevezetés

Tanulmányom témájaként a fogyasztóvédelem témakörét választottam, elméleti szemszögből megvilágítva.

Napjainkban különös jelentőséggel bír ez a téma, mert a mindennapi életünk egy meghatározó mozzanatát jelentő fogyasztói vásárlás során alapvető követelmény, hogy a fogyasztó racionális döntést hozzon.

A tanulmány első része a fogyasztóvédelem dogmatikai alapjait mutatja be, majd ezt követően a fogyasztóvédelem jogtörténeti kialakulását, fejlődését helyezem nagytó alá nemzetközi és hazai kitekintéssel.

II. A fogyasztóvédelmi jog dogmatikai alapjai

1. A fogyasztóvédelmi jog lényege, meghatározása

A fogyasztóvédelmi jog komplex, interdiszciplináris jogterület, mert a fogyasztói vagy fogyasztóvédelmi jog a hagyományos jogágak „*keresztmetszetében*” helyezkedik el, a horizontálisan tagozódó klasszikus jogágak vertikális metszete.

A fogyasztóvédelmi jog jogágakhoz fűződő viszonyának vizsgálata kapcsán óhatatlanul felvetődik a fogyasztóvédelmi jog jogági hovatartozásának a kérdése. A fogyasztóvédelmi jog a közjog és a magánjog határán helyezkedik el, egyaránt tartalmaz közigazgatási, polgári jogi, büntetőjogi, anyagi és eljárásjogi normákat. A fogyasztóvédelmi jog kiterjed ugyan a hagyományos jogi kategóriákra, de nem azonosul azokkal, nem olvasható be egyik jogágba sem, hanem egyszerre több jogág jellegzetességeit viseli magán. A fogyasztóvédelmi jog egy új, plurális sokszínű, autonóm jogterület, amely elsődlegesen a fogyasztással összefüggő jogviszonyokat, a fogyasztó és kereskedő, a fogyasztó és a termelő között létrejövő, alapvetően kötetmi jogviszonyokat (pl. fogyasztói szerződések,

termékfelelősség) szabályozza, ugyanakkor olyan jogviszonyokra is kiterjed, melyeknek bár a fogyasztó közvetlenül nem alanya, de joghatások közvetlenül érintik a fogyasztókat. Ilyen területek például a piacfelügyelet, versenyjogi fogyasztóvédelem, reklámfelügyelet, árszabályozás, üzletek nyitva tartása, kereskedelmi tevékenység folytatásának szabályozása.¹

A fogyasztóvédelmi jog alapja a fogyasztás szükségletének és a termelésnek az egymásrautaltságában keresendő.²

2. A fogyasztóvédelmi szabályozás célja

A fogyasztóvédelmi jog célja egy egyensúlyi helyzet létrehozása a piaci viszonyok két szereplője, a fogyasztó és a termelő/kereskedő között annak érdekében, hogy a fogyasztónak optimális döntési lehetősége legyen, vagyis hogy érdekei a lehető leghatékonyabban érvényesüljenek.³

Két alapvető és kiindulópontját tekintve egymással szöges ellentétben álló szemléletmód alakult ki. Az első irányzat prominens képviselői, Ralph Nader és követőik az elidegeníthetetlen fogyasztói jogok elméletéből kiindulva azt hangoztatták, hogy a fogyasztóvédelem elsődleges célja a fogyasztók védelme. Véleményük szerint a fogyasztó a szabad piac rendszerére épülő gazdaság áldozata, akit a piaci viszonyok között létrejövő csapdától, buktatóktól a jog eszközeivel kell megvédeni. A protekcionista szemléletmód eszközrendszerébe tartozik a kógens jogi szabályozás megteremtése, a passzivitásra ítélt fogyasztó érdekeit védő erőteljes állami gazdaságpolitika folytatása.

Ezzel ellentétben Thierry Bourgoignie által megteremtett iskola képviselői szerint a protekcionizmus helyett az elsődleges feladat a „*jogi segítségnyújtás biztosítása*”. Az irányzat első jelentős vonása, hogy a passzív fogyasztói minta helyett kiindulópontja az aktív, általános értelemben cselekvő- és döntésképes fogyasztó. Ez a fogyasztó nem más, mint az értelmes fogyasztó, aki képes arra, hogy kellő mennyiségű és minőségű információ birtokában racionális, a piaci viszonyokat ésszerűen

¹ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 74-75. o.

² Sándor István: A magyar fogyasztóvédelmi jog, UNIÓ Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2003., 24. o.

³ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 71. o.

befolyásoló döntést hozzon. Az irányzatot jellemző második karakter, hogy a fogyasztóvédelem célja nem a fogyasztó szó szerinti megvédése, hanem a fogyasztó támogatása, segítése.⁴ A támogatás és segítség elsődleges területei: az oktatás, a tájékoztatáshoz való jog, a jogi védelemhez való jog, a jogorvoslathoz, igényérvényesítéshez való jog.

2.1. Az oktatás

A fogyasztóvédelem kiemelt területe a fogyasztók oktatása. Az érdekvérvényesítést szolgáló eszközök között az oktatás az egyik legfontosabb terület.⁵

Az oktatás során a fogyasztó elsajátítja az információ hatékony felhasználásának módszereit. Az információ birtokában képes arra, hogy igényeit megfelelő módon fejezze ki. A fogyasztók kollektív gazdasági érdekeinek tudatosítása, a kollektív fellépés előnyeiről való tájékoztatás, a jogok megismerése képessé teszi a fogyasztót egy aktívabb jogérvényesítő attitűd elsajátítására. Különösen fontos az oktatás a fiatalok, az öregek és az anyagilag kevésbé tehetős fogyasztói rétegek vonatkozásában, mert ezek a rétegek fokozottan sebezhetők és kiszolgáltatottak a kereskedő, szolgáltató hatalmának.⁶

2.2. A tájékoztatáshoz való jog

Informálni a fogyasztót annyit jelent, hogy felhatalmazzuk az igényeinek önálló érvényesítésére.⁷

A fogyasztó előnytelen pozícióját már az megalapozza, hogy a piacon a két fél nem egyenlő kockázatot vállal fel, minőségileg eltérő értékeket kockáztatnak. A termelő magatartásának motívuma a profitszerzés, míg a fogyasztó egyes termékeket elsődleges szükségleteinek kielégítése végett vásárol meg és ezek elfogyasztásával különösen így van ez az élelmiszerek és a gyógyszerek vonatkozásában egészségét illetve életét kockáztatja. Itt tehát olyan értékekről van szó, nevezetesen az emberi élet,

⁴ Sós Gabriella: A fogyasztóvédelem fejlődése az Európai Unióban, Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai=Studia iurisprudientiae Doctorandum Miskolciensium 2002. 1/2.sz., 323-324. o.

⁵ Fazekas Judit: A fogyasztóvédelem alkotmányos alapjai, Sectio Juridica Et Politica, Jubileumi kötet, Miskolc, 1995., 154. o.

⁶ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 71. o.

⁷ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 72. o.

egészség, testi épség valamint vagyoni érdekek, amelyek védelme az állam alkotmányból eredő kötelezettsége állampolgárai irányában. A vevő sebezhetősége és piaci hátránya abban nyilvánul meg, hogy laikus és gazdaságilag gyenge, vele szemben az eladó gazdasági, jogi és szakmai értelemben professzionális. Mindez a fogyasztó számára a szerződéskötés folyamatában rossz alkupozíciót eredményez.⁸

A fogyasztó a kínálati oldal szereplőivel szemben a termékről, a szolgáltatásról illetve a vásárlással kapcsolatos jogairól korlátozott ismeretszinttel rendelkezik. A termelő és a kereskedő ismeri saját termékét, szolgáltatását annak esetleges hátrányaival együtt. A fogyasztó ellenben az esetek többségében korlátozott információval rendelkezik a vásárláskor. A fogyasztó információi nem elegendőek a modern technológiával előállított, bonyolult összetételű fogyasztási cikkek minőségének és használati értékeinek megismerésére. A kereskedői oldal ismeri a fogyasztókat, a fogyasztók még nem vagy legalábbis nem mindig. A fogyasztók nem tudják, hogy milyen jogintézmények és szervek segítségét vehetik igénybe, híjával vannak azoknak az ismereteknek, amelyek jogaikra, jogérvényesítési lehetőségeikre vonatkoznak. A fogyasztó sokszor azt sem tudja, hogy hol keresse az információt, de gyakori az alapismeretek hiánya is az információ megértéséhez. A fogyasztó számára nehézséget okoz az információk bősége is, így a döntésben akadályként jelentkezik az információval való elárasztás és a hatalmas termékválaszték, amely megterheli és elbizonyítja a fogyasztót. A fogyasztó az információk tömegével szembesülve védekező reakcióként nem használja fel a rendelkezésre álló információk összességét hanem az információk közötti szelektálásra kényszerül.

Mivel a társadalmi viszonyokban az információ mint érték jelenik meg, a modern jog egyik kulcskérdése is az információ, az információs asszimetria a jog több területén a szabályozás egyik elvi alapja. A jog feladatának tekinti az információs asszimetria kiegyenlítése által a gyengébb fél védelmét, információs egyensúly létrehozását a felek között.⁹

A fogyasztóvédelmi tájékoztatás perspektívája egyrészt az információkkal rendelkező, a terméket a piacon összehasonlíthatni képes tudatos fogyasztóvá nevelés, másrészt a megtévesztés

⁸ Szöllősy András: A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog - a fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata (http://6www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/print/_4450_h.pdf) 2. o. letöltés ideje: 2020. augusztus 4.

⁹ Szöllősy András: A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog - a fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata (http://6www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/print/_4450_h.pdf) 3. o. letöltés ideje: 2020. augusztus 4.

valószínűségének csökkentése. A tájékoztatás előfeltétele a fogyasztót megillető jogok érvényesítésének is. Az információ szükséges a preventív fogyasztóvédelem megfelelő és hatékony működéséhez. A fogyasztóvédelmi információ tehát a védelem kiindulópontja, mintegy első lépése. A fogyasztói tájékozottság hatással van a versenyre is, ugyanis a tájékozott fogyasztó képtelenné teszi a piaci szereplőket arra, hogy a fogyasztók sérelmére jogsértéseket kövessenek el. Ahhoz, hogy az állampolgárok tudatos és tájékozott fogyasztók legyenek, fogyasztóvédelmi oktatás és tájékoztatás szükséges.

A tájékoztatással kapcsolatban több követelmény is megfogalmazódik az irodalomban. Ennek értelmében az információnak még a szerződés megkötését megelőző szakaszban teljes körűen ki kell terjednie az ügylet és az azt követő fogyasztás minden körülményére, illetve az előnyök mellett a negatívumokra (veszélyekre és kockázatokra) is kell utalást tartalmaznia. Minderre legalkalmasabb eszközül a használati útmutató és a terméken elhelyezett tájékoztató feliratok szolgálnak. Ennek érdekében az információnak többoldalúnak kell lennie, vagyis több, a fogyasztó felé irányuló közvetítő csatornára van szükség, amelyben mind az állami, mind pedig a társadalmi szervezetek részt vesznek. Ez a tájékoztatás objektivitásához szükséges, hiszen az eladó nem tekinthető semleges információforrásnak. A közlés e formája tesztek, összehasonlító vizsgálatok, minőségvizsgálatok közzétételével érhető el. A reklám formájában megnyilvánuló tájékoztatással szemben pedig elvárás, hogy reális képet alakítson ki a fogyasztóban az ismertetett termékről.

A fogyasztóvédelmi tájékoztatás mint ahogyan a fogyasztóvédelem általában többszereplős feladat. Az államigazgatási és önkormányzati szerveknek, civil szervezeteknek, a vállalatoknak és maguknak a fogyasztóknak mind szerepet kell vállalniuk ebben. ¹⁰

2.3. A jogi védelemhez való jog

A fogyasztó jogi védelmének igénye abból származik, hogy a fogyasztóval szembeni visszaéléseket a jog eszközeivel lehet szankcionálni és reparálni. A minimum cél olyan jogvédelmi rendszer kiépítése,

¹⁰ Szöllősy András: A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog - a fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata (http://6www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/print/_4450_h.pdf) 5. o. letöltés ideje: 2020. augusztus 4.

amely képes garantálni a fogyasztói alapjogok érvényre jutását. Ezek közül is a legfontosabbak: a megtévesztő, félrevezető, zavartkeltő információk, hirdetések, reklámok elleni védelem, a közös megegyezésen alapuló ügyletkötést veszélyeztető kereskedelmi és marketingmódszerek szankcionálása, a termékek és szolgáltatások biztonságának védelme, az adhíziós szerződések tisztességtelen feltételei elleni védelem, a versenykorlátozások útján elért jogellenes ár vagy az uzsorakamatok elleni védelem.¹¹

2.4. A jogorvoslathoz, igényérvényesítéshez való jog

Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikkének (1) bekezdése rögzíti, hogy *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”* A XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”*¹²

A fogyasztó tájékoztatása, felvilágosítása és kifejezetten jogvédelmet szolgáló rendelkezések mellett a fogyasztói érdekek érvényesítésére olyan jogi környezetet kell biztosítani, amely elősegíti a fogyasztó *„joghoz jutását”*, a fogyasztói sérelmek igazságos orvoslását. A fogyasztó igazságszolgáltatáshoz való joga része az emberi és polgári alapjogoknak.¹³

A fogyasztói jogviták rendezése végett nemcsak a bíróságokhoz lehet fordulni, a hatályos magyar jogi szabályozás egy alternatív utat is biztosít, a békéltető testületi eljárást. A békéltető testület az Fgytv. értelmében a területi gazdasági kamarák mellett működő független testület. A békéltető testület hatáskörébe az áruk és szolgáltatások minőségével, biztonságosságával és a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, valamint a szerződések megkötésével és teljesítésével kapcsolatos fogyasztói jogviták bírósági eljárásen kívüli rendezése tartozik. Az eljárás alapvetően a felek

¹¹ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 72. o.

¹² Magyarország Alaptörvénye (Magyar Közlöny 43. szám, 2011. április 25.) 10664. o.

¹³ Fazekas Judit: A fogyasztóvédelem alkotmányos alapjai, Sectio Juridica Et Politica, Jubileumi kötet, Miskolc, 1995., 157. o.

meghallgatására és a közöttük létrejövő megegyezésre épül. Amennyiben a békéltető testületi eljárás eredménytelen, akkor továbbra is lehetőség van a jogvita rendezése végett bírósághoz fordulni.¹⁴

A Maastrichti szerződés hozta létre az európai ombudsmann intézményét. A rendszerváltás során új intézményként jelent meg az állampolgári jogok országgyűlési biztosának intézménye Magyarországon is. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának feladata egyrészt az alkotmányos jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságok kivizsgálása, másrészt pedig megfelelő intézkedések kezdeményezése a tapasztalt rendellenességek orvoslása végett.¹⁵

3. Fogyasztóvédelmi szabályozási modellek

A fogyasztókat védő intézményeket alapvetően két csoportba sorolhatjuk: a tájékoztatási modellbe és a szociális modellbe. Az információs, tájékoztatási modellbe soroljuk a fogyasztókat védő tájékoztatási kötelezettségeket, míg a szociális modell lényege a szerződéses jogviszonyba beavatkozás, például a tisztességtelen szerződési feltételhez fűzött semmisség révén.

Az információs modell liberális közgazdaság tudomány művelői körében a szerződési szabadság elve lehet az egyedüli uralkodó elv a szabályozás kialakításakor, így a gyengébb fél érdekében alkotott védelmi intézkedések a lehető legkevesebb mértékben avatkozhatnak¹⁶ bele a szerződéses jogviszonyba.

A szociális modell alapjául az a megfontolás szolgál, hogy a tájékoztatási garanciák önmagukban nem elégségesek a fogyasztók védelme érdekében. Az elállási jogok, a szerződést semmisséggel szankcionáló jogkövetkezmények a tájékoztatási modellel ellentétben már egy létrejött szerződéses jogviszonyba avatkoznak bele.¹⁷

¹⁴ Hajnal Zsolt: Fogyasztói alapjogok a hatályos magyar jogi szabályozás és az európai uniós fejlődési tendenciák tükrében (www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2009/fogyasztoi_alapjogok_a_hatalyos_magyar_es_europai_unios_fejlodesi_tendenciak_tukreben/) 5. o. letöltés ideje: 2020. augusztus 5.

¹⁵ Hajnal Zsolt: Fogyasztói alapjogok a hatályos magyar jogi szabályozás és az európai uniós fejlődési tendenciák tükrében (www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2009/fogyasztoi_alapjogok_a_hatalyos_magyar_es_europai_unios_fejlodesi_tendenciak_tukreben/) 6. o. letöltés ideje: 2020. augusztus 5.

¹⁶ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Debrecen, 2010., 16. o

¹⁷ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének

4. A fogyasztóvédelmi jog alanya - a fogyasztó

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 2.§ e) pontja értelmében fogyasztónak minősül az a személy, aki - gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül - árut vesz, rendel, kap, használ illetve akinek a részére a szolgáltatást végzik, továbbá aki az áruval vagy szolgáltatással kapcsolatos tájékoztatás vagy ajánlat címzettje.¹⁸

A fogyasztóvédelmi tárgyú jogszabályok módosításának 2008. szeptember 1-jével történő hatályba lépésével a fogyasztóvédelmi jog pilléreinek számító versenyjogi-, reklámjogi-, fogyasztóvédelmi szabályokat tartalmazó törvényeink valamint az Fgytv is teljes átvilágításra és újraszabályozásra kerültek, így az Fgytv. alapvető fogalmai is átalakultak a már említett hatásokhoz igazodva. Lényegi változást az új Fgytv. fogyasztó fogalma annyiban tartalmaz, hogy a védelemben részesülő alanyok körét a természetes személyekre korlátozta, míg a fogalom ügyleti szituatív jellegét meghatározó viszonyok között a korábbi tájékoztatást az Fttv. fogalomrendszerének megfelelően üzleti kommunikációra módosította.¹⁹

Ennek megfelelően a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (Fttv.) alapján fogyasztó *„az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy”*.²⁰

Az Fgytv. fogyasztó fogalmát érintő, 2012. július 1-én hatályba lépő változás újabb fordulópontot jelentett, ettől kezdve ugyanis nemcsak természetes személyt lehet fogyasztónak tekinteni, hanem jogi személy ismét minősülhet fogyasztónak az Fgytv. alapján a békéltető testületek tekintetében.²¹

Az Fgytv. hatályos szabálya szerint a fogyasztó *„az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, továbbá a békéltető testületre vonatkozó szabályok alkalmazásában az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységi körén kívül eső célok*

(FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 17. o

¹⁸ Osztoivits András: Európai fogyasztóvédelmi magánjog, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006., 23. o.

¹⁹ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 41.o

²⁰ 2008. évi XLVII. törvény 2.§ a) pont

²¹ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 51. o.

célok érdekében eljáró, külön törvény szerinti civil szervezet, egyházi jogi személy, társasház, lakásszövetkezet, mikro-, kis- és középvállalkozás is, aki illetve amely árut vesz, rendel, kap, használ, igénybe vesz, vagy az áruval kapcsolatos kereskedelmi kommunikáció, ajánlat címzettje; ettől eltérően a pénzügyi jogok biztosára vonatkozó szabályok alkalmazásában a pénzügyi szervezet szolgáltatásait igénybe vevő természetes személy - ideértve az egyéni vállalkozót is - és mikrovállalkozás”²²

A tisztességtelen piaci magatartásról és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv) megfogalmazásában fogyasztó a megrendelő, a vevő és a felhasználó. Versenyjogi szempontból fogyasztónak minősülnek a lakossági fogyasztókon kívül a gazdasági tevékenységet folytató, termelési célból fogyasztó vállalkozók is, ha vevői, megrendelői felhasználói pozícióban vannak. Felhasználó alatt pedig azt a fogyasztót érti a törvényi indoklás, aki nem vevőként vagy megrendelőként jut hozzá az adott termékhez, hanem aki egyéb jogcímen (bérlet, haszonkölcsön) kerül kapcsolatba a terméket előállító vagy nyújtó vállalkozóval.

Szintén eltérő fogyasztói definíciót tartalmaz a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. tv. Ennek értelmezésében fogyasztó minden olyan természetes és jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, aki felé a reklám irányul.²³

A Polgári Törvénykönyvünk (1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről) 685.§ d),e) pontjai értelmező rendelkezései között rendezi a fogyasztó és a fogyasztói szerződés fogalmát, fogyasztónak tekintve mindazt a személyt, aki a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból köt szerződést illetve fogyasztói szerződésnek tekintve azt a szerződést, mely a fogyasztó és olyan személy között jön létre, aki a szerződést gazdasági vagy szakmai tevékenysége körében köti.²⁴

A Ptk. által adott meghatározás - hasonlóan az Fgytv.-hez - kiterjed mind a természetes, mind a jogi személyekre, akik gazdasági vagy üzleti tevékenységükön kívül kötnek szerződést. Szűkebb viszont

²² Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I, Patrocinium, Budapest 2016., 54-55. o.

²³ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 79. o.

²⁴ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOMÉ) kiadványa Debrecen, 2010., 41.o

annyiban, hogy csak a szerződéses jogviszonyokra és csak a szerződéses jogviszony alanyára terjeszti ki a fogyasztói kört. Nem tekinti tehát fogyasztónak azt a családtagot, aki a megvett árut használja vagy elfogyasztja.²⁵

A Legfelsőbb Bíróság BH2006. 343. számú és EBH2004. 1093. számú döntéseiben a fogyasztói minőség vizsgálatakor azt a véleményt képviselte, hogy a fogyasztói státusz egyik legfontosabb kritériuma, hogy a dolog megszerzése, birtoklása, használata annak végső felhasználása érdekében történjen.

A Legfelsőbb Bíróság az EBH2005. 1321. szám alatt közzétett eseti döntésében a Ptk. 685.§d) pontjának alapul vételével olyan iránymutatást adott, hogy a szerződő fél csak akkor minősül fogyasztónak, ha a szerződést olyan célból köti meg, amely független az általa folytatott gazdasági vagy szakmai tevékenységtől.²⁶

A Ptk. hatályos szövege szerint *„fogyasztó: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy”*.

Míg az 1959. évi IV. törvény 685.§-ának d) pontja nem korlátozza természetes személyekre azoknak a speciális rendelkezéseknek a hatályát, amelyeket a fogyasztókra irányadónak rendel, addig a Ptk. definíciója a természetes személyekre szűkíti le a fogyasztó fogalmát.

Az 1959. évi IV. törvény a fogyasztó fogalmának meghatározása során feltételnek tekintette azt, hogy a személy szerződést kössön, a szerződéskötés az a többletelem, ami megjelenik a fogyasztó definíciójában. A Ptk. alapján viszont csak az eljárást követeli meg a jogalkotó, tehát a szerződéskötés előtti és utáni - vagy akár szerződéskötés nélküli - jogviszonyok esetében is fogyasztónak kell tekinteni az eljáró személyt.

Mindemellett a Ptk. 2015. március 1-jétől hatályos új definíciója nem tartalmazza az érdeket, tehát nem a magatartást vezérlő érdekeknek, hanem magának a magatartásnak (eljárásnak) kell a személy

²⁵ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 78-79. o.

²⁶ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 42- 43. o

önálló foglalkozása és gazdasági tevékenysége körén kívülnek lennie. Ez eltérés az Fttv., az Fgytv. és a Tpvt. fogyasztói fogalmától.²⁷

A fogyasztó definícióját a törvényi meghatározások a fogyasztói szerződéshez mérten állapítják meg és ezért a meghatározások nem térnek ki arra, hogy a fogyasztói státusznak csak akkor van jelentősége, ha a fogyasztó olyan személlyel kerül jogviszonyba, aki a tevékenységét üzletszerűen végzi.²⁸

5. A fogyasztóvédelmi jog és a jogágak kapcsolatrendszere

5.1. Magánjog

5.1.1. Kereskedelmi jog

A kereskedelmi jog számos helyen közvetlenül szabályozza a fogyasztói jogviszonyokat, mégpedig az ún. vegyes jellegű, a kereskedő és a fogyasztó közötti ügyletek esetében.²⁹

A fogyasztóvédelem szűkebb megközelítésben azokat a jogszabályokat, jogi normákat öleli fel, amely olyan felek közötti jogviszonyokra terjed ki, amelyek egyike üzletszerűen végzi az adott jogviszony szerint teljesítendő szolgáltatását, ami a másik fél üzletszerű, illetve szalmi tevékenységén kívül esik. Ilyen értelemben tehát a fogyasztóvédelmi jog a klasszikus kereskedelmi jog részének tekintendő, és azon belül a gazdálkodó szervezetek egymás közötti jogviszonyait felölelő jogterület kategória-párjaként használható.

²⁷ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 55-56. o

²⁸ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 57. o.

²⁹ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 82. o.

5.1.2. Polgári Jog

Az 1959. évi Ptk. megalkotása során a szocialista korban vállalhatatlan Kereskedelmi törvényből sikeresen átemeltek számos olyan normát, amely az akkori ideológiával nem állt nyilvánvaló ellentmondásban.

A Ptk. rekodifikációja során érvényesülő monista szemlélet alapján a kereskedelmi ügyletekre vonatkozó újabb szabályok is a Ptk.-ban kerültek elhelyezésre. A fogyasztóvédelmi jog szerződéses részének egyes szabályai bekerültek az 1959. évi IV. törvénybe (tisztességtelen általános szerződési feltételek, fogyasztókkal szembeni tisztességtelen egyoldalú kikötések, szavatosság) és a Ptk.-ba is (pl. ellenértékre vonatkozó tájékoztatás, kárveszélyviselés fuvarozó igénybevételével teljesített adásvétel esetén), egy részük azonban (főleg az egyes fogyasztói szerződések európai mintára megalkotott normái) Ptk.-n kívüliek. A rekodifikáció során bekerült a Ptk.-ba olyan jogintézmény is (pl. termékfelelősség), amelyet eredetileg kifejezetten fogyasztóvédelmi céllal alkottak meg külön törvényként, sőt kifejezetten fogyasztóvédelmi céllal, de már eleve a kódex keretén belül szabályozták a termékszavatosság intézményét.

5.2. Közjog

A fogyasztóvédelmi jog területére sorolható a fogyasztók számára üzletszerűen gazdasági tevékenységet folytató jogalanyokra vonatkozó, a fogyasztók érdekvédelmében megalkotott jogi normák összessége. Ennek a tágabb értelmezésnek teret adva a fogyasztóvédelmi jog nem csak magánjogi normákból tevődik össze, hanem kiterjed a fogyasztók érdekében megalkotott közigazgatási szabályokra is, valamint ezek közigazgatási úton történő érvényre juttatására és a közigazgatási szabályok szankcionálása érdekében alkotott előírásokra is. Ez azt is jelenti, hogy a fogyasztóvédelmi jog nem sorolható be egyik klasszikus jogágba, sőt még a magánjogba sem. A jogági tagolódások szintjén a fogyasztóvédelmet egy olyan speciális új jogterületnek kell tekinteni, amely más jogágak normáin nyugszik, jellegadónak tekinthető részei a magánjog területén találhatóak, de átnyúlik a közigazgatási, szabálysértési és a büntetőjog területére is.³⁰

³⁰Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 29-31.o.

III. A fogyasztóvédelem jogtörténeti kialakulása

1. Nemzetközi kitekintés

A fejlődés két szálon fut: az Amerikai Egyesült Államokban és Nyugat-Európában. A fogyasztói jogok jelentőségét az Amerikai Egyesült Államokban ismerték fel először. Az első fogyasztóegylet (Consumer Union) az 1930-as években jött létre, amelyből egész társadalmi mozgalom fejlődött ki.

Ezt követően Nyugat-Európában is megjelentek fogyasztói jogok érvényesítésére irányuló törekvések, így 1947-ben Dániában megalakult a Fogyasztói Tanács. Európa némi fáziskéséssel követte az amerikai változásokat, de az Európai Unió jogalkotása felgyorsította a fejlődést.³¹

Az 1960-as években az Amerikai Egyesült Államokban - elsősorban J. F. Kennedy elnök kezdeményezésére - került előtérbe a fogyasztók jogainak védelme. Kennedy elnök meghirdette a fogyasztók alapjogait, amelyek azóta is fogyasztói „*Bill of Rights*”-ként ismertek:

- a) jog a biztonságra
- b) jog az információra
- c) jog a meghallgatásra
- d) jog a választásra

Az 1957. évi EGK (Római) szerződés még nem foglalkozott a fogyasztóvédelmi joggal. Az 1972. évi párizsi csúcstalálkozón merült fel az az általános igény, hogy az életfeltételek javításához szervesen kapcsolódik a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelme is.

Az Európai Gazdasági Közösség fogyasztóvédelmi jogalkotási folyamata 1975-ben kezdődött a fogyasztói alapjogok kialakításával, ami a Fogyasztói Jogok Közös Piaci Magna Chartájában nyert elismerést. Ez a dokumentum már rögzítette a fogyasztók öt alapjogát, így:

- a) az egészség és biztonság védelmét

³¹ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 18. o

- b) az információhoz és oktatáshoz való jogot
- c) a fogyasztó gazdasági érdekeinek védelmét
- d) a kárigény érvényesítéséhez való jogot
- e) a fogyasztók képviselőihez való jogát

A Római Szerződés 100. és 235.cikkelyeit alapul véve öt illetve hároméves fogyasztói programokat hirdettek.³²

1985-ben kibocsátották az ún. Fehér Könyvet, melyben feltérképezték azokat a területeket, ahol jogharmonizációra van szükség (mintegy 300 irányelv elfogadására tett javaslatot a Bizottság) az egységes belső piac megteremtése érdekében. A Tanács elfogadta a Bizottság által beterjesztett programot, támogatva azt az új megközelítést, hogy a fogyasztóvédelmet figyelembe kell venni minden közösségi program kidolgozásánál.³³

Áttörést 1986-ban az Egységes Európa Okmány (Single European Act) elfogadása jelentette, amely előírta, hogy a döntéshozatal során a fogyasztóvédelmet figyelembe kell venni.

A Római Szerződést módosító 1992. évi Maastrichti Egyezmény jelenti az újabb mérföldkövet a fogyasztóvédelem közösségi jogi szintű³⁴ szabályozásában, hiszen az egyezmény 129/A. cikke önálló és teljes jogkörű fogyasztóvédelmi politikát deklarál. A harmonizálási kötelezettség felvetette annak lehetőségét, hogy a közösségi jogi szintű előírások csekélyebb védelmet nyújtanak a fogyasztók védelme érdekében a már meglévő vagy a tervezett tagállami szabályozáshoz képest. Ezt a problémát a minimális harmonizáció elvével oldották fel, így lehetővé tették azt, hogy az EGK irányelveihez képest a tagállamok szigorúbb fogyasztóvédelmi rendelkezéseket alkothassanak, amennyiben ez összeegyeztethető az egyezményben foglaltakkal.³⁵

³²Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 19-20. o

³³Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 24.o

³⁴Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 20. o.

³⁵Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 21. o.

Az 1997-ben elfogadott Amsterdami szerződés módosította a fogyasztóvédelem területén jogalkotásra felhatalmazást adó 129a. cikket. Az új 153. cikk szerint a fogyasztói érdekek közösségi szinten történő megjelenítésének eszköze a minimum harmonizálандó irányelv és ez alapján nincs lehetőség más jogszabályok megalkotására.³⁶

A bizottság 2007. február 8-án fogadta el a fogyasztóvédelmi joganyag átvilágításáról szóló Zöld Könyvet, amelyben összefoglalásra kerültek a bizottság eredeti megállapításai és az átvilágítandó irányelvek főbb kérdései (horizontális kérdések). A Zöld Könyv olyan keret létrehozását célozza, amelyben össze lehet gyűjteni az érdekelt feleknek a fogyasztóvédelmi joganyagra és néhány specifikus kérdésre irányuló lehetséges politikákkal kapcsolatos álláspontjait.³⁷

A tagállamokban alapvetően három eltérő szabályozási minta alakult ki a fogyasztóvédelem területén.

- a) Az ún. szétszórt szabályozás (pl. Németország, Anglia), ahol az egyes irányelveket külön-külön jogszabályokban veszik át a hazai jogba
- b) Önálló fogyasztóvédelmi kódexben történik a teljes fogyasztóvédelmi joganyag feldolgozása (pl. az osztrák 1979. évi Konsumentenschutzgesetz, a francia 1993. évi Code de la consommation)
- c) c) A magánjogi törvénykönyvbe kerül beépítésre a fogyasztóvédelmi jog (pl. Hollandia)³⁸

2. A fogyasztóvédelmi jog fejlődése Magyarországon

Magyarországon nyugati értelemben vett fogyasztóvédelmi jogi szabályozás egészen a '90-es évekig nem létezett.³⁹

³⁶ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 21-22.o.

³⁷ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 26.o.

³⁸ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 21. o.

³⁹ Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007., 37. o.

A piacgazdaságra való áttérést megelőző időszakban fogyasztóvédelem alatt elsősorban minőségvédelmet, az ellátás biztonsága garantálását és a szerződéses kapcsolat kirívó egyenlőtlenségei elleni védelmet értették.

A fogyasztókat érintő legfontosabb garanciális szabályokat a Polgári Törvénykönyv tartalmazta. Ezek közül is a minőségvédelmi célzatú szavatossági, jótállási, kártérítési normák szolgáltak a vevő szerződési pozíciójának megerősítésére. A fogyasztó mint a fogyasztói szerződések tipikus alanya, nem került meghatározásra.

Szemléletbeli áttérést jelentett az 1977. évi Ptk. novella, amellyel lehetővé vált a jogi személyek által alkalmazott, indokolatlanul egyoldalú előnyt kikötő általános szerződési feltételek közérdekű bírósági megtámadása.

1978-ban elfogadták a belkereskedelmi törvényt, amely a fogyasztóknak a tájékoztatásáról szóló törvényi rendelkezéseket külön fejezetben szabályozza.⁴⁰ Ebben általános érvénnyel rögzítésre került a vásárlók megtévesztésének, megkárosításának tilalma.

A tisztességtelen gazdasági tevékenység tilalmáról szóló 1984. évi IV. törvény a fogyasztók megtévesztésével szembeni fellépésnek egy egész fejezetet szentelt, először használva a „fogyasztó” kifejezést (még ha ez az eredeti fogalom a mainál jóval szélesebb alanyi kört fedett is le.).⁴¹

Az 1989-90-ben bekövetkező rendszerváltással egyre intenzívebben jelentkezett a fogyasztóvédelem iránti igény, ugyanis felerősödött a fogyasztók kiszolgáltatottsága a kínálati dömping erősödésével.⁴²

A magyar fogyasztóvédelmi jog fejlődésének motorja az 1990-es évek közepétől kétségkívül az európai integrációból eredő jogharmonizációs kötelezettség volt. A fogyasztóvédelmi jogszabályok korszerűsítését, a fogyasztóvédelmi törvény megalkotását kedvezően befolyásolták a magyar integrációs törekvések. A csatlakozási folyamat előrehaladtával lényegi változások következtek be mind a fogyasztóvédelmi magánjogi, mind az ún. fogyasztóvédelmi közjogi szabályok körében.

⁴⁰ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 32. o.

⁴¹ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 23. o.

⁴² Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 32. o.

Az európai közösségi jogalkotás irányát az 1975-ben elfogadott első fogyasztóvédelmi program óta ötévenként, 1989-től háromévenként kialakított fogyasztóvédelmi program határozta meg. Szintén ötéves periódus a 2002-2005 közötti időszakra fogalmazza meg az Európai Unió fogyasztóvédelmi politikáját.⁴³

Megerősödött az a jogalkotási munka, amely fogyasztóvédelmi célokat is kitűzött. Ebben a körben kell említeni a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvényt, amely a II. fejezetében - a korábbihoz képest kibővítve - szabályozza a fogyasztóvédelmi kérdéseket, továbbá e törvény alapján került megalapításra a Gazdasági Versenyhivatal.

1991-ben felállították a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséget és annak megyei szerveit a fogyasztóvédelmi felügyelőségeket.

Magyarországnak az Európai Közösséghez való csatlakozási folyamata látványosan felgyorsította a fogyasztóvédelmi jogalkotást.

1991. december 16-án Brüsszelben aláírták a társulási szerződést, amely alapján a Magyar Köztársaság az Európai Unióhoz történő csatlakozása iránti szándékát kifejezte és egyúttal kötelezettséget vállalt arra, hogy a csatlakozásig jogharmonizációs kötelezettségeinek eleget tesz.

Az ún. Európai Megállapodás az 1994. évi I. törvénnyel került kihirdetésre, és e törvény 68. cikke fogalmazza meg a magyar jogharmonizációs feladatokat, harmonizálандó területként említve a fogyasztóvédelmet is.⁴⁴

A kelet-közép európai államok jogharmonizációjának útmutatójaként szolgáló ún. Fehér Könyv 23. fejezete foglalta össze a fogyasztóvédelem területén felmerülő követelményeket, felsorolva azokat az irányelveket, amelyekhez a magyar szabályozást feltétlenül közelíteni kell. A fogyasztóvédelmi kodifikáció alapkövetelményeit is ebben a „*csomagban*” fektetik le:

⁴³ Fazekas Judit: A hazai fogyasztóvédelem jogi szabályozása, Fogyasztóvédelmi szemle 2004. 1. évf. 1. sz. 59. o.

⁴⁴ : Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 23. o.

- A fogyasztók számára biztosítani kell az alapjogokat
- Ki kell alakítani a fogyasztóvédelem megfelelő szervezeti, intézményi struktúráját
- Fel kell állítani tanácsadó, konzultatív testületeket
- Programok kifejlesztésével a fogyasztók tájékoztatását és oktatását kell elősegíteni
- Hatékony jogérvényesítési rendszer kialakítása ⁴⁵

Az Európai Bizottság által 1997-ben elkészített, a csatlakozni kívánó országok integrációs felkészültségét értékelő országjelentés fogyasztóvédelemre vonatkozó része alapvető hiányosságként tüntette fel, hogy Magyarországon nem volt átfogó fogyasztóvédelmi törvény.

Erre is tekintettel még ugyanebben az évben megalkotásra került a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény. ⁴⁶

A fogyasztóvédelmi törvény egy általános jellegű keretjogszabály.⁴⁷

A fogyasztóvédelmi törvény hatálya mindazon tevékenységekre kiterjed, amelyek a fogyasztókat érintették vagy érinthették. Ennek megfelelően pénzügyi szolgáltatásokra, a közüzemi és egyéb szolgáltatásokra, a biztosítási tevékenységre, a fogyasztói kölcsönszerződésekre is. jelentős terjedelemben foglalkozott a törvény a fogyasztói jogok érvényesítésére létrejövő Békéltető testületekkel, amely akkor teljesen új jogérvényesítő fórum volt.⁴⁸

A törvény a Preambulumban felsorolja deklarált célként az öt uniós alapjogot: a fogyasztók egészségének és biztonságának, vagyoni érdekeinek védelmét, a hatékony és gyors jogorvoslat, a

⁴⁵ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 33. o.

⁴⁶ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 34. o.

⁴⁷ Osztoivits András: Európai fogyasztóvédelmi magánjog, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest 2006., 23. o.

⁴⁸ Köncse Tamásné: A hazai fogyasztóvédelem két évtizede, Fogyasztóvédelmi szemle, 2011. 5. évf. 2. sz., 8. o.

megfelelő tájékoztatás és információhoz jutás lehetőségének biztosítását, valamint a fogyasztók és a fogyasztói érdekek képviselőit.

A törvény meghatározza a fogyasztók:

- egészségének és biztonságának védelméhez való joga érvényesítése céljából az egészséges és biztonságos áru és szolgáltatás alapvető kritériumait és a gyártói felelősséget ezek biztosításáért,
- vagyoni érdekei biztosításához való joga érvényesítése céljából a fogyasztási kölcsönszerződésre vonatkozó speciális rendelkezéseket,
- megfelelő tájékoztatáshoz és oktatáshoz való jog érvényesítése céljából a fogyasztók tájékoztatására (a címkézés, a használati és kezelési útmutató, a megfelelőség-tanúsítás, az árfeltüntetés és a csomagolás kötelező szabályai), valamint a fogyasztói oktatásra vonatkozó alapvető rendelkezéseket,
- gyors, hatékony és olcsó jogérvényesítéshez fűződő joga gyakorlása céljából a békéltető testületekre, az ügyfélszolgálatokra és a közérdekű keresetindításra vonatkozó rendelkezéseket,
- érdekei képviselőjéhez való jogának gyakorlásához szükséges fogyasztói érdekek képviselőjét ellátó társadalmi szervezetekkel kapcsolatos alapvető szabályokat, a Fogyasztóvédelmi Felügyelőségek szervezeti és eljárási rendjét, a fogyasztóvédelem állami intézményrendszerét.

Az 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény magalkotásával valamint a külön fejezetben szabályozott „*fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma*” című tényállással a Gazdasági Versenyhivatal fogyasztóvédelmi indíttatású ügyekben való eljárásának alapjait fektette le. Mindezek szerint a GVH

közérdekből, a verseny érintettsége esetén volt jogosult eljárni kifejezetten a business to consumer (B2C) jellegű tényállásokban.

A gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység folytatásának törvényes korlátain és szabályain túl kifejezetten fogyasztóvédelmi célú szabályokat is tartalmazott, melyek a reklámok címzettjeinek speciálisan védendő körén kívül az általános fogyasztó reklámokhoz való viszonyát is értékelték (megtévesztő reklámozás, összehasonlító reklámozás).

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről mint a magánjogi viszonyaink alapvető szabálya is bővelkedett fogyasztóvédelmi jellegű szabályokban. Az 1959. évi Ptk. az európai jogharmonizációs kötelezettségeinknek történő ⁴⁹ megfelelés következtében a tisztességtelen szerződési feltételekkel szemben is kiterjesztette a fogyasztóvédelem körét. Továbbá a jótállás általános szabályain túl a szerződésszegés körében a hibás teljesítés általános szabályaitól eltérően kedvezőbb szabályokat tartalmazott e körben a fogyasztói szerződések keretében érvényesített szavatossági igényekre. Mindemellett megtalálhatjuk a fogyasztó és a fogyasztói szerződés fogalmát.

Az európai jogharmonizáció eredményeképpen az 1959. évi IV. törvény általános szabályaihoz igazodva jelentek meg a jogirodalom által atipikus szerződésnek vagy a tipikustól eltérő kereskedelmi ügyleteknek nevezett jogintézmények. Ezek alapjául a fogyasztói szerződés szolgál, kapcsolódva ezzel a fogyasztói szerződések alapvető szabályaihoz. ⁵⁰

A fogyasztóvédelmi jog szabályozását figyelembe vették a Ptk. kodifikációja során is. ⁵¹

A 2005/29/EK irányelv implementálása révén az önálló fogyasztóvédelmi törvényünket és a teljes fogyasztóvédelmi joganyagot át kellett dolgozni. A fogyasztóvédelmi joganyag átvilágításának egyik legfőbb célja a korábbi fogalmi tarkaság megszüntetése és a jogterületen specifikus szabályok kialakítása, korábbi jogszabályok ennek megfelelő átalakítása.

⁴⁹ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 34-35. o.

⁵⁰ Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 36.o.

⁵¹ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 26. o.

A kitűzött cél jegyében megalkotásra és elfogadásra került a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény, amely a Versenytörvény hatálya alól kivéve csak a fogyasztók szemszögéből foglalkozik ezzel a témakörrel. A fogyasztóvédelemről szóló törvényből kikerültek a fogyasztó vagyoni érdekeinek védelme körében szabályozott rendelkezések valamint a címkézés szabályai.⁵²

A magyar fogyasztóvédelmi szabályozás - bár a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CXLIX. törvény e jogterületet kódexként irányozza elő szabályozni - a kerettörvény rendelkezésein kívül számos egyéb törvényben, kormányrendeletben, miniszteri rendeletekben találhatunk a fogyasztókra vonatkozó előírásokat. A magyar szabályozás rendszere „szétszórtnak” tekinthető, a fogyasztóvédelmi jog anyaga az Fgytv mellett egyes ágazati törvények külön részeiben, fejezeteiben, továbbá törvénynél alacsonyabb szintű jogszabályokban, valamint más tárgyú jogszabályokban egy-egy rendelkezés erejéig is megtalálhatók.⁵³

IV. Összegzés

Tanulmányomban arra próbáltam rávilágítani, hogy korunk társadalmában milyen nagy jelentőséggel bír a megalapozott fogyasztói döntések meghozatala érdekében a fogyasztók védelme.

Tudatosítani kell a fogyasztókban, hogy legyenek kellőképpen informáltak a termékek, szolgáltatások megválasztása előtt annak érdekében, hogy vásárlásaik során a legmegfelelőbb döntést hozzák.

Ezzel kerülhető el leghatékonyabban a fogyasztói jogok sérelme.

⁵² Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének (FOME) kiadványa Debrecen, 2010., 36. o.

⁵³ Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016., 27. o.

Felhasznált irodalomjegyzék

1. Fazekas Judit: Fogyasztóvédelmi jog, Komplex Kiadó Kft. Budapest, 2007.)
2. Sándor István: A magyar fogyasztóvédelmi jog, UNIÓ Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2003.)
3. Sós Gabriella: A fogyasztóvédelem fejlődése az Európai Unióban, Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai=Studia iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensium 2002. 1/2.sz.
4. Fazekas Judit: A fogyasztóvédelem alkotmányos alapjai, Sectio Juridica Et Politica, Tomus Jubileumi kötet, Miskolc, 1995.)
5. Szikora Veronika: Magyar Fogyasztóvédelmi Magánjog - Európai kitekintéssel, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete Debrecen, 2010.)
6. Osztovits András: Európai fogyasztóvédelmi magánjog, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2006.)
7. Miskolczi Bodnár Péter - Sándor István: Fogyasztóvédelmi jog I., Patrocinium, Budapest 2016.)
8. Szöllősy András: A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvény és alkalmazása, Fogyasztóvédelmi szemle 2009. 3. évf. 3. szám)
9. Fazekas Judit: A hazai fogyasztóvédelem jogi szabályozása, Fogyasztóvédelmi szemle 2004. 1. évf. 1. sz.
10. Köncse Tamásné: A hazai fogyasztóvédelem két évtizede, Fogyasztóvédelmi szemle, 2011. 5. évf. 2. sz.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

1. Magyarország Alaptörvénye (Magyar Közlöny 43. szám, 2011. április 25.)
2. 2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról

Felhasznált internetes források

1. Szöllősy András: A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog - a fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata
(http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/pdf/print/_4450_h.pdf) letöltés ideje: 2020. augusztus 4.
1. Hajnal Zsolt: Fogyasztói alapjogok a hatályos magyar jogi szabályozás és az európai uniós fejlődési tendenciák tükrében
(www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2009/fogyasztoi_alapjogok_a_hatalyos_magyar_es_europai_unios_fejlodesi_tendenciak_tukreben/) letöltés ideje: 2020. augusztus 5.